

PAPER DETAILS

TITLE: Saglik Alaninda Öğrenim Gören Üniversite Öğrencilerinin Akademik Öz-Yeterlik Düzeyleri ve Problem Çözme Becerileri ile Karar Vermede Öz-Saygi ve Karar Verme Stilleri Arasindaki Iliskinin Incelenmesi

AUTHORS: Erhan SEÇER,Tugçe Sirin KORUCU,Hilal UZUNLAR,Güldane DINÇ,Derya ÖZER KAYA

PAGES: 223-235

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1977562>

Sağlık Alanında Öğrenim Gören Üniversite Öğrencilerinin Akademik Öz-Yeterlik Düzeyleri ve Problem Çözme Becerileri ile Karar Vermede Öz-Saygı ve Karar Verme Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Erhan Seçer¹ , Tuğçe Şirin Korucu² , Hilal Uzunlar³ , Güldane Dinç⁴ , Derya Özer Kaya⁵

Gönderim Tarihi:31 Ağustos,2021 Kabul tarihi:27 Ocak, 2022 Basım Tarihi: 30 Nisan, 2022
Erken Görünüm Tarihi: 8 Nisan, 2022

Öz

Amaç: Bu çalışma, sağlık alanında öğrenim gören üniversite öğrencilerinin akademik öz-yeterlik düzeyleri ve problem çözme becerileri ile karar vermede öz-saygı ve karar verme stilleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla gerçekleştirildi.

Gereç ve Yöntem: Çalışmaya sağlık alanında öğrenim gören 231 üniversite öğrencisi (yaş ortalaması 21,45±1,67 yıl) dâhil edildi. Öğrencilerin akademik öz-yeterlik düzeyleri, Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği ile; problem çözme becerileri, Problem Çözme Envanteri ile; karar vermede öz-saygı ve karar verme stilleri (dikkatli, kaçınan, erteleyici ve panik karar verme) ise Melbourne Karar Verme Ölçeği ile değerlendirildi.

Bulgular: Öğrencilerin Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği toplam puanları ile karar vermede öz-saygı ve dikkatli karar verme arasında pozitif yönde düşük derecede; kaçınan, erteleyici ve panik karar verme arasında ise negatif yönde düşük derecede bir korelasyon bulundu (sırasıyla, $r=,321$, $p<,001$; $r=,276$, $p<,001$; $r=,234$, $p<,001$; $r=,234$, $p<,001$; $r=,203$, $p<,001$). Ayrıca, öğrencilerin Problem Çözme Envanteri toplam puanları ile karar vermede öz-saygı ve dikkatli karar verme arasında negatif yönde orta derecede; kaçınan, erteleyici ve panik karar verme arasında ise pozitif yönde orta derecede bir korelasyon bulundu (sırasıyla; $r=,565$, $p<,001$; $r=,569$, $p<,001$; $r=,416$, $p<,001$; $r=,507$, $p<,001$; $r=,444$, $p<,001$).

Sonuç: Sağlık alanında öğrenim gören üniversite öğrencilerinin akademik öz-yeterlik düzeyleri ve problem çözme becerileri ile karar vermede öz-saygı ve karar verme stillerinin ilişkili olduğu görüldü. Bu doğrultuda, öğrencilerin bu özelliklerinin birbirleri üzerine olan etkilerinin kanıt düzeyi yüksek prospektif çalışmalarla incelenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Karar verme, öz yeterlik, problem çözme

¹Erhan Seçer (Sorumlu Yazar). Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Manisa, Türkiye, e-posta: erhnsr86@hotmail.com

²Tuğçe Şirin Korucu. İzmir Bakırçay Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, İzmir, Türkiye, e-posta: tugcesirinkorucu@hotmail.com

³Hilal Uzunlar. İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, e-posta: hilalluzunlar95@gmail.com

⁴Güldane Dinç. Trabzon Üniversitesi Tonya Meslek Yüksekokulu Fizyoterapi Programı, Trabzon, Türkiye, e-posta: guldaneinceman@gmail.com

⁵Derya Özer Kaya. İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, İzmir, Türkiye, e-posta: deryaozer2000@yahoo.com

Investigation of the Relationship between Academic Self-Efficacy, Problem Solving Skills and Self-Esteem in Decision Making and Decision-Making Styles of University Students Studying in the Field of Health

Erhan Seçer¹ , Tuğçe Şirin Korucu² , Hilal Uzunlar³ , Güldane Dinç⁴ , Derya Özer Kaya⁵

Sub. Date: 31st August, 2021

Acceptance Date: 27th January, 2022

Pub. Date: 30th April, 2022

Early View Date: 8th April, 2022

Abstract

Objective: This study was conducted to examine the relationship between academic self-efficacy and problem-solving skills with self-esteem in decision-making and decision-making styles of university students studying in the field of health.

Material and Method: Two hundred and thirty one university students (mean age 21.45±1.67 years) studying in the field of health were included in the study. Students' academic self-efficacy levels were evaluated by the Academic Self-Efficacy Scale; problem-solving skills were evaluated by the Problem Solving Inventory; self-esteem in decision making and decision-making styles (careful, avoidant, postponer and panic decision making) were evaluated by the Melbourne Decision-Making Scale.

Results: There was a low positive correlation was found between students' Academic Self-Efficacy Scale total scores and self-esteem and careful decision making; a low negative correlation was found between avoidant, postponer and panic decision making ($r=.321, p<.001$; $r=.276, p<.001$; $r=-.234, p<.001$; $r=-.234, p<.001$; $r=-.203, p<.001$, respectively). Also, there was a moderate negative correlation was found between students' Problem Solving Inventory total scores and self-esteem and careful decision making; a moderate positive correlation was found between avoidant, postponer and panic decision making ($r=-.565, p<.001$; $r=-.569, p<.001$; $r=.416, p<.001$; $r=.507, p<.001$; $r=.444, p<.001$, respectively).

Conclusion: It was observed that academic self-efficacy and problem-solving skills were associated with self-esteem in decision making and decision-making styles of university students studying in the field of health. Accordingly, it is recommended to examine the effects of these characteristics of students on each other in prospective studies with a high level of evidence.

Keywords: Decision making, problem solving, self efficacy

¹Erhan Seçer (Corresponding Author). Manisa Celal Bayar University Faculty of Health Sciences Department of Physiotherapy and Rehabilitation, Manisa, Turkey, e-mail: erhnscr86@hotmail.com

²Tuğçe Şirin Korucu. İzmir Bakırçay University Faculty of Health Sciences Department of Physiotherapy and Rehabilitation, İzmir, Turkey, e-mail: tugcesirinkorucu@hotmail.com

³Hilal Uzunlar. İzmir Kâtip Çelebi University Faculty of Health Sciences Department of Physiotherapy and Rehabilitation, İzmir, Turkey, e-mail: hilalluzunlarr95@gmail.com

⁴Güldane Dinç. Trabzon University Tonya Vocational School Physiotherapy Program, Trabzon, Turkey, e-mail: guldaneinceman@gmail.com

⁵Derya Özer Kaya. İzmir Kâtip Çelebi University Faculty of Health Sciences Department of Physiotherapy and Rehabilitation, İzmir, Turkey, e-mail: deryaozer2000@yahoo.com

Giriş

Karar verme, farklı alternatifler arasından seçim yapmayı içeren bilişsel ve davranışsal çabaların bütünü olarak ifade edilmektedir (Deniz, 2004). Ayrıca, bireysel ve organizasyonel hedefler doğrultusunda farklı alternatifler arasından en iyi olanı seçme süreci olarak da bilinmekte olup, bu sürecin tanımlanması ve uygulanması daha etkili kararlar vermeye yardımcı olmaktadır (Guo, 2020). Öz-saygı ise; bireyin kendine duyduğu güveni ifade ederken, karar vermede öz-saygı; bireylerin karar verme sürecinde özgür hissetmeleri ve kendilerine olan güveni olarak tanımlanmaktadır (Avşaroğlu ve Üre, 2007). Karar vermede öz-saygısı iyi seviyede olan bireylerin karar verme sürecinde daha gerçekçi bir yaklaşım benimsediği; öz-saygısı düşük olan bireylerin ise başkalarının öneri ve düşüncelerine göre hareket ettikleri ve karar verme sürecinde hata yapmaktan korktukları ifade edilmektedir (Şahin ve Ertural, 2020). Karar verme stili ise; herhangi bir durum karşısında bireylerin gösterdiği alışılmış tepki kalıbı olup, karar verme süreci bu farklı karar verme stillerine göre şekillenmektedir (Demir, Namlı, Hazar, Türkeli ve Cicioğlu, 2018; Şahin ve Ertural, 2020). Literatürde birçok karar verme stili tanımlanmakla birlikte, panik, kaçınan, erteleyici ve dikkatli karar verme önemli karar verme stilleri arasında yer almaktadır (Deniz, 2004).

Karar vermenin karmaşık bir süreci içerdiği ve bu süreç ile ilişkili olan birçok faktörün olduğu bildirilmektedir (Canova, Brogiato, Roveron ve Zanetti, 2016). Bu faktörlerden biri de problem çözme becerisidir (Barutçu, 2019). Problem; genel olarak bireylerin günlük yaşamlarında karşılaştıkları ve sonuçlarını öngöremedikleri zorluklar olarak tanımlanırken, problem çözme; herhangi bir problemin belirlenmesi ile başlayan ve bu problemin çözülmesi hedefe ulaşılmasına kadar geçirilen süreç olarak ifade edilmektedir (Yavuz, Arslan ve Gülten, 2010; Smith ve Kosslyn, 2014). Problem çözme süreci ise; problemi çözmeye yönelik davranışları içermektedir (Zembat, Tunçeli ve Yavuz, 2017). Ayrıca, problem çözme becerisinin, bu süreçte gereksinim duyulan en önemli becerilerin başında geldiği ifade edilmektedir (Tetik ve Açıkgoz, 2013). Problem çözme becerisinin dışında, karar verme süreci ile ilişkili olan bir diğer faktörün ise öz-yeterlik olduğu bilinmektedir (Öneren ve Çiftçi, 2013).

Bireyin, bir işi başarabileceğine dair inancı ile ilişkili olan öz-yeterlik; herhangi bir durum karşısında sonuca ulaşmak için ortaya çıkabilecek zorluklara karşı, bireyin beceri ve yeteneklerine olan inancı olarak tanımlanmaktadır (Yorulmaz, 2019). Akademik öz-yeterlik ise; öğrencinin kişisel olarak akademik düzeydeki bir işi başarı ile yerine getirebileceğine olan

inancını ifade etmektedir (Aktaş, 2017). Yapılan çalışmalar, öğrencilerin akademik öz-yeterlik düzeylerinin yüksek olmasının akademik başarılarını arttırabileceğini ayrıca, problem çözme ve karar verme becerilerini de olumlu yönde etkileyebileceğini bildirmektedir (Öneren ve Çiftçi, 2013; Sevilmiş ve Şirin, 2016).

Sağlık alanında hizmet veren meslek profesyonellerinin zamanında ve doğru bir şekilde karar verebilmeleri, kaliteli ve güvenli bir sağlık bakımının sunulması açısından önem arz etmektedir (Sucu, Dicle ve Saka, 2012). Dolayısıyla, mezuniyetleri sonrası sağlık alanında meslek profesyonelleri olarak hizmet verecek olan sağlık alanında öğrenim gören üniversite öğrencilerinin, akademik öz-yeterlik düzeyleri ve problem çözme becerileri ile karar vermede öz-saygı ve karar verme stilleri arasındaki ilişkinin irdelenmesi ve bu konuda öğrenciler üzerinde farkındalık oluşturulması önemli bir gerekliliktir.

Literatüre bakıldığında, lisans düzeyinde farklı branşlarda öğrenim gören öğrencilerin karar vermede öz-saygı ve karar verme stilleri ile ilişkili olan faktörlerin incelendiği çalışmaların oldukça fazla sayıda olduğu görülmektedir (Şahin ve Ertural, 2020; Temel ve Nas, 2021; Uğur, 2017). Bununla birlikte, sağlık alanında öğrenim gören üniversite öğrencileri üzerinde yapılan az sayıda çalışmanın karar verme düzeyi ve bununla ilişkili faktörler üzerine yoğunlaştığı, çalışmalardan elde edilen sonuçların ise farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. (Barutçu, 2019; Özden, Özveren ve Gülnar, 2018; Küçük ve diğ., 2017). Ayrıca, literatürde sağlık alanında öğrenim gören üniversite öğrencilerinin akademik öz-yeterlik düzeyleri ile karar vermede öz-saygı ve karar verme stilleri arasındaki ilişkiyi ortaya koyan yeterli düzeyde kanıt bulunmamaktadır. Bu doğrultuda, bu çalışmanın amacı; sağlık alanında öğrenim gören üniversite öğrencilerinin akademik öz-yeterlik düzeyleri ve problem çözme becerileri ile karar vermede öz-saygı ve karar verme stilleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Çalışmanın hipotezi ise; ‘Sağlık alanında öğrenim gören üniversite öğrencilerinin akademik öz-yeterlik düzeyleri ve problem çözme becerileri ile karar vermede öz-saygı ve karar verme stilleri arasında ilişki vardır.’ şeklindedir. Çalışmanın sonucunda, bu hipotezin doğrulanması ile sağlık alanında öğrenim gören üniversite öğrencilerinin bu özellikleri arasında ilişki olduğuna dair literatüre katkı sağlanacağı ayrıca, elde edilen sonuçların bu özelliklerin birbirleri üzerine olan etkilerini içeren kanıt düzeyi yüksek prospektif çalışmalar için temel oluşturacağı düşünülmektedir.

Gereç ve Yöntem

Mart 2021-Nisan 2021 tarihleri arasında, yapılandırılmış bir anket formu kullanılarak gerçekleştirilen bu çalışmaya, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi’nde öğrenim gören, çalışmaya katılmaya gönüllü olan, anket formuna erişim sağlayan ve formu

eksiksiz bir şekilde doldurup tarafımıza ulaştıran 231 (yaş ortalaması 21,45±1,67 yıl) öğrenci dâhil edilmiştir. Çalışmanın sonunda 231 öğrencinin verisinden elde edilen PÇE toplam puanları ile karar vermede öz-saygı puanları arasındaki korelasyon analizi sonucu elde edilen korelasyon değeri ($r=0,565$) alınarak ve ‘Correlation: Point biserial model’ istatistik testi ile ‘Post-Hoc: Compute achieved power’ analiz türü kullanılarak yapılan geriye yönelik güç analizi (G*Power 3.1.9.2 version, Heinrich-Heine-Universität, Düsseldorf, Germany) sonrası çalışmanın gücü (Etki Büyüklüğü=0.319225 ile) %99 olarak bulunmuştur. Çalışmanın dâhil edilme kriterleri; çalışmaya katılmaya gönüllü olmak, üniversitenin sağlık bilimleri fakültesinin herhangi bir bölümünün 2., 3. ya da 4. sınıfında öğrenim görüyor olmak ve Türkçe okuyup anlayabiliyor olmak, dışlama kriterleri ise üniversitenin sağlık bilimleri dışında farklı bir alanda öğrenim görüyor olmak, şeklinde belirlenmiştir. Çalışma öncesi, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sosyal Araştırmalar Etik Kurulundan etik kurul onayı alınmıştır (2021-SAE-0029). Ayrıca, çalışma sürecinde ‘Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi’ kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur.

Çalışma kapsamında, “Google Forms” uygulaması kullanılmış olup, bu uygulama ile hazırlanmış olan form, bağlantı linki ile sağlık alanında öğrenim gören üniversite öğrencilerine akıllı telefonlar için geliştirilmiş bir mesajlaşma ve arama uygulaması (WhatsApp) üzerinden ulaştırılmıştır. Araştırmada kullanılan ve dört bölümden oluşturulan anket formunun ilk bölümünü; çalışmanın amacı ve bu çalışmaya gönüllü olarak katılım sağlanabileceğini ifade eden genel bir bilgilendirme metni ile ‘Bu çalışmaya gönüllü olarak katılmak istiyorum’ ve ‘Bu çalışmaya katılmak istemiyorum’ seçenekleri oluşturmuştur. ‘Bu çalışmaya gönüllü olarak katılmak istiyorum’ seçeneğini tercih eden öğrenciler formun diğer bölümlerine geçebilmiştir. Formun ikinci bölümünde öğrencilere, sosyo-demografik (yaş, cinsiyet) ve eğitim bilgilerini (öğrenim gördüğü üniversite, bölüm, sınıf vb.) sorgulayan sorular; üçüncü bölümünde Akademik Öz-Yeterlik Ölçeğinde (AÖYÖ) yer alan sorular; üçüncü bölümünde Problem Çözme Envanterinde (PÇE) yer alan sorular; son bölümünde ise Melbourne Karar Verme Ölçeğinde (MKVÖ) yer alan sorular yöneltmiştir.

AÖYÖ; akademik faaliyetlerde (not tutma, soruları cevaplama vb.) kendine olan güveni belirlemek amacıyla geliştirilmiş olup, Owen ve Froman (1988) tarafından geliştirilen bu ölçeğin Türkçe’ye uyarlama çalışması yapılmıştır (Ekici, 2012). Ölçek, beşli likert türünde üç alt boyuttan ve toplamda 33 sorudan oluşmaktadır. Ölçeğin genelinden alınabilecek olan en düşük puan 33 iken, en yüksek puan 165’tir (Owen ve Froman, 1988). Ölçekten alınan puanın yüksek olması, akademik öz-yeterlik düzeyinin yüksek olduğunu gösterir (Ekici, 2012).

PÇE; problem çözme becerilerini değerlendirmek amacıyla geliştirilmiş olup, Heppner (1988) tarafından geliştirilen bu ölçeğin Türkçe'ye uyarlama çalışması yapılmıştır (Şahin, Şahin ve Heppner, 1993). Ölçek, altılı likert türünde altı alt boyuttan ve toplamda 35 sorudan oluşmaktadır (Heppner, 1988). Ölçekte, 9., 11., 22. ve 29. sorular puanlanmamakta olup, ölçeğin genelinden alınabilecek en düşük puan 31 iken en yüksek puan 186'dır (Şahin ve diğ., 1993). Ayrıca, ölçekten alınan puanın yüksek olması, problem çözme becerisinin düşük seviyede olduğunu gösterir (Şahin ve diğ., 1993).

MKVÖ; karar vermede öz-saygıyı ve karar verme stillerini ortaya koymak amacıyla geliştirilmiş olup, Mann, Burnett, Radford ve Ford (1997) tarafından geliştirilen bu ölçeğin Türkçe'ye uyarlama çalışması yapılmıştır (Deniz, 2004). İki kısımdan oluşan ölçeğin birinci kısmı, 'karar vermede öz-saygı'yı (kendine güven) belirlemeyi amaçlamakta olup, altı sorudan oluşmakta ve 1., 3., ve 5. sorular düz; 2., 4., ve 6. sorular ters yönde puanlanmaktadır (Deniz, 2004). Ölçeğin bu kısmından alınabilecek en yüksek puan 12 iken, alınan yüksek puan 'karar vermede öz-saygı'nın yüksek olduğunu göstermektedir (Deniz, 2004). Ölçeğin ikinci kısmı ise 22 maddeden oluşmakta ve karar verme stillerini (panik, kaçınan, erteleyici ve dikkatli) ölçmektedir (Deniz, 2004).

Araştırma kapsamında veriler IBM SPSS Statistics Standart Concurrent User V 26 (IBM., Armonk, New York, ABD) istatistik paket programında değerlendirilmiştir. Tanımlayıcı istatistikler birim sayısı (n), yüzde (%), ortalama ve standart sapma ($\text{ort} \pm \text{ss}$) minimum (min), maksimum (max) değerleri ile verilmiştir. Sayısal değişkenlere ait verilerin normal dağılımı Shapiro Wilk Testi ve histogramların görsel olarak incelenmesi ile belirlenmiştir. AÖYÖ ve PÇE ile MKVÖ toplam ve alt boyut puanları arasındaki ilişkinin belirlenmesinde ise Pearson Korelasyon Analizi kullanılmıştır. Korelasyon katsayıları; 0,05-0,30 (düşük veya önemsiz korelasyon), 0,30-0,40 (düşük orta derecede korelasyon), 0,40-0,60 (orta derecede korelasyon), 0,60-0,70 (iyi derecede korelasyon), 0,70-0,75 (çok iyi derecede korelasyon), 0,75-1,00 (mükemmel korelasyon) olarak alınmıştır (Hayran, 2020). Ayrıca, $p < 0,05$ değeri istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

Bulgular

Çalışmaya katılan öğrencilerin demografik özellikleri ve AÖYÖ, PÇE ve MKVÖ alt boyut ve toplam puanları sırasıyla Tablo 1 ve Tablo 2'de verilmiştir. Öğrencilerin PÇE, AÖYÖ ve MKVÖ alt boyutlarının dağılım (ilişki) grafikleri ise Şekil 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin demografik özellikleri

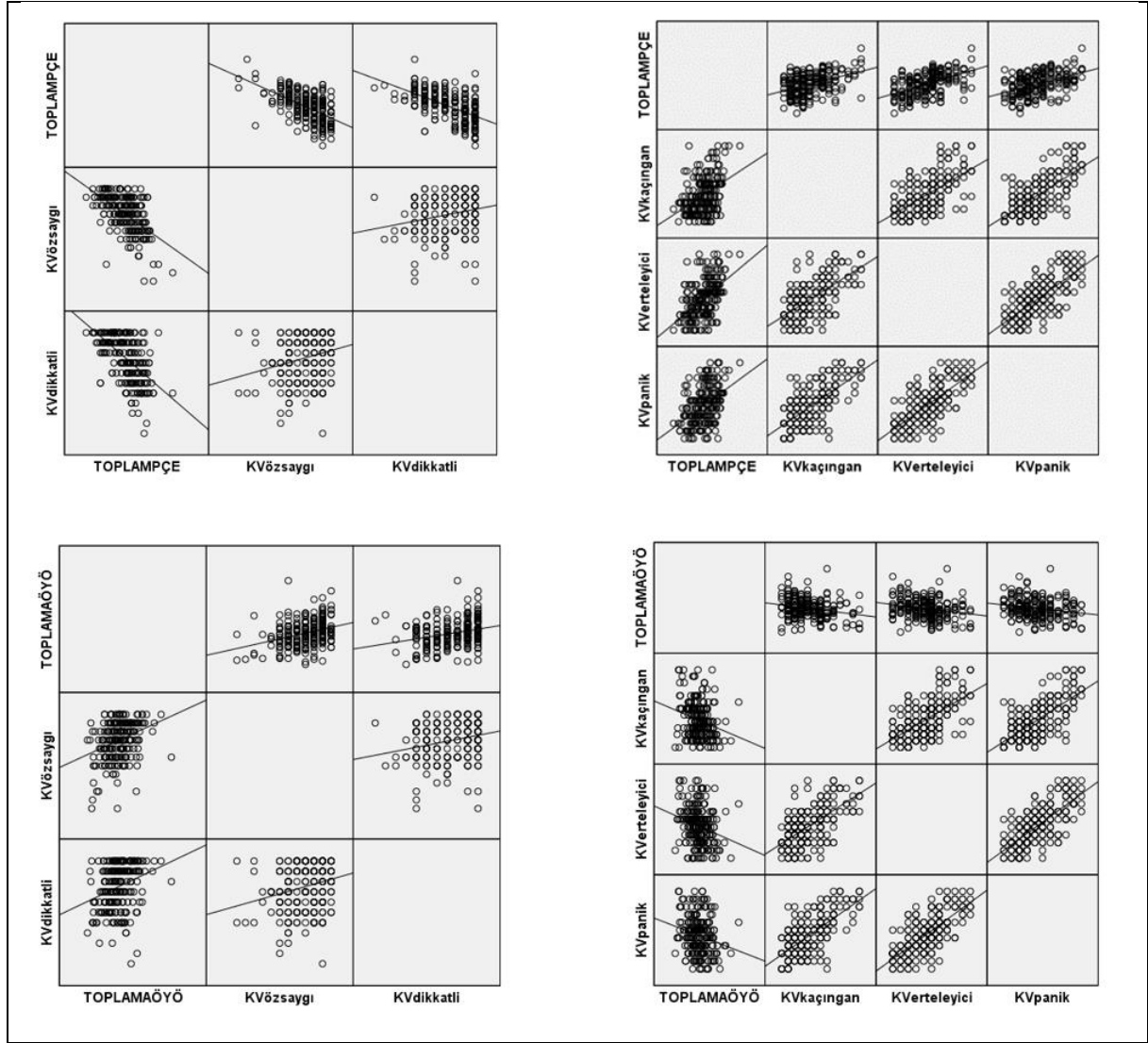
Değişkenler	Min/Maks	Ortalama±ss
Yaş (yıl)	19/30	21,45±1,67
	n	%
Cinsiyet		
Kadın	187	81,0
Erkek	44	19,0
Sınıf		
2. sınıf	79	34,2
3. sınıf	72	31,2
4. sınıf	80	34,6
Bölüm		
Fizyoterapi ve Rehabilitasyon	184	79,7
Hemşirelik	30	12,9
Ebelik	11	4,8
Beslenme ve Diyetetik	6	2,6

Min/Maks: Minimum/Maksimum; SS: Standart Sapma.

Tablo 2. Öğrencilerin Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği ve Problem Çözme Envanteri alt boyut ve toplam puanları ile Melbourne Karar Verme Ölçeği alt boyut puanları

Ölçekler	Min/Maks	Ortalama±SS
Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği		
Ölçek toplam puanı	67/165	103,57±15,40
Sosyal statü	13/50	26,47±6,15
Bilişsel uygulamalar	42/95	64,38±9,17
Teknik beceriler	5/20	12,71±2,95
Problem Çözme Envanteri		
Ölçek toplam puanı	40/143	86,46±17,51
Aceleci yaklaşım	9/46	27,71±5,95
Düşünen yaklaşım	6/30	13,00±3,89
Kaçıngan yaklaşım	4/19	10,34±3,49
Değerlendirici yaklaşım	3/18	7,90±2,69
Kendine güvenli yaklaşım	6/34	16,83±4,79
Planlı yaklaşım	4/24	10,66±3,38
Melbourne Karar Verme Ölçeği		
Karar vermede öz-saygı	1/12	8,98±2,20
Dikkatli karar verme	2/12	9,51±2,22
Kaçıngan karar verme	0/12	4,21±2,82
Erteleyici karar verme	0/10	4,14±2,45
Panik karar verme	0/10	4,30±2,45

Min/Maks: Minimum/Maksimum; SS: Standart Sapma.

Şekil 1. Öğrencilerin PÇE ve AÖYÖ toplam puanları ile MKVÖ alt boyutlarının dağılım (ilişki) grafikleri

Öğrencilerin AÖYÖ ve PÇE toplam ve alt boyut puanları ile MKVÖ alt boyut puanları arasındaki ilişki Tablo 3'te verilmiştir. Buna göre; AÖYÖ toplam puanları ile karar vermede öz-saygı ve dikkatli karar verme arasında pozitif yönde düşük derecede; kaçınan, erteleyici ve panik karar verme arasında negatif yönde düşük derecede bir korelasyon bulunmuştur ($p<.001$). Ayrıca, öğrencilerin PÇE toplam puanları ile karar vermede öz-saygı ve dikkatli karar verme arasında negatif yönde orta derecede; kaçınan, erteleyici ve kaçınan karar verme arasında pozitif yönde orta derecede bir korelasyon bulunmuştur ($p<.001$).

Tablo 3. Öğrencilerin Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği ve Problem Çözme Envanteri ile Melbourne Karar Verme Ölçeği toplam ve alt boyut puanları arasındaki ilişki

MKVÖ						
		Karar vermede öz-saygı	Dikkatli karar verme	Kaçıngan karar verme	Erteleyici karar verme	Panik karar verme
AÖYÖ						
Ölçek	r	,321**	,276**	-,234**	-,234**	-,203**
Toplam puanı	p	,000	,000	,000	,000	,000
Sosyal	r	,330**	,089	-,238**	-,113	-,203**
Statü	p	,000	,178	,000	,087	,002
Bilişsel	r	,268**	,349**	-,178**	-,274**	-,180**
Uygulamalar	p	,000	,000	,007	,000	,006
Teknik	r	,157*	,171*	-,171*	-,133*	-,079
Beceriler	p	,017	,009	,009	,043	,230
PÇE						
Ölçek	r	-,565**	-,569**	,416**	,507**	,444**
Toplam puanı	p	,000	,000	,000	,000	,000
Aceleci	r	-,356**	-,394**	,302**	,401**	,288**
Yaklaşım	p	,000	,000	,000	,000	,000
Düşünen	r	-,345**	-,593**	,224**	,284**	,219**
Yaklaşım	p	,000	,000	,001	,000	,001
Kaçıngan	r	-,362**	-,212**	,218**	,354**	,294**
Yaklaşım	p	,000	,000	,001	,000	,000
Değerlendiric	r	-,216**	-,498**	,169*	,183**	,150*
Yaklaşım	p	,001	,000	,010	,005	,022
Kendine güvenli	r	-,609**	-,353**	,429**	,439**	,496**
Yaklaşım	p	,000	,000	,000	,000	,000
Planlı	r	-,490**	-,454**	,393**	,454**	,415**
Yaklaşım	p	,000	,000	,000	,000	,000

AÖYÖ: Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği; PÇE: Problem Çözme Envanteri; MKVÖ: Melbourne Karar Verme Ölçeği
r: Pearson Korelasyon Analizi; * p<,05; ** p<,01

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışma, sağlık alanında öğrenim gören üniversite öğrencilerinin akademik öz-yeterlik düzeyleri ve problem çözme becerileri ile karar vermede öz-saygı ve karar verme stilleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın sonucunda; öğrencilerin akademik öz-yeterlik düzeyleri ile karar vermede öz-saygı ve dikkatli karar verme arasında pozitif yönde; kaçıngan, erteleyici ve panik karar verme arasında ise negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca, öğrencilerin problem çözme becerileri ile karar vermede öz-saygı ve dikkatli karar verme arasında pozitif yönde; kaçıngan, erteleyici ve panik karar verme arasında ise negatif yönde bir ilişki bulunmuştur.

Literatüre bakıldığında; farklı alanlarda ve öğretim seviyelerinde öğrenim gören öğrencilerinin problem çözme becerileri ile karar verme düzeyleri ya da stilleri arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaların oldukça fazla olduğu görülmektedir (Uygur, 2018; Uğur, 2017; Bilge, Türk, Bilge ve Deniz, 2015). Ancak, sağlık alanında öğrenim gören üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen çalışmaların sınırlı sayıda olduğu ve yapılan çalışmaların daha çok, karar verme düzeyi ve ilişkili faktörler üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Bu doğrultuda; Özden ve arkadaşları (2018) hemşirelik öğrencilerinin klinik karar verme düzeylerini ve bunu etkileyen faktörleri inceledikleri bir çalışmada; farklı değişkenlerin, (annenin çalışma durumu, bölüme isteyerek gelme, hemşirelik mesleğini sevmeye vb.) öğrencilerin klinik karar verme düzeyini etkilediğini bununla birlikte, öğrencilerin klinik karar verme düzeyinin eleştirel düşünme, problem çözme ve klinik öğrenme çevresi gibi değişkenler açısından da araştırılması gerektiğini bildirmişlerdir. Barutçu (2019) ise, hemşirelik öğrencilerinin problem çözme becerisinin klinik karar verme düzeyine etkisini incelemek amacıyla gerçekleştirdiği çalışmada; hemşirelik öğrencilerinin problem çözme becerilerinin ve karar verme düzeylerinin iyi seviyede olduğunu ve öğrencilerin problem çözme becerileri ile karar verme düzeyleri arasında pozitif yönde bir ilişki olduğunu belirtmiştir. Bizim çalışmamızda ise literatürden farklı olarak, sağlık alanında öğrenim gören üniversite öğrencilerinin problem çözme becerileri ile karar vermede öz-saygı ve karar verme stilleri arasındaki ilişki araştırılmıştır. Çalışmamızın sonucunda ise, öğrencilerin problem çözme becerileri ile karar vermede öz-saygı ve karar verme stilleri arasında bir ilişki bulunmuş olup, öğrencilerin problem çözme becerileri arttıkça karar vermede öz-saygı ve karar verme stillerinin olumlu yönde etkilendiği görülmüştür. Bu ilişkinin; karar verme sürecinde, problem çözme becerisinin önemli bir belirleyici olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Karar verme üzerine etkisi olan önemli bir faktör ise akademik öz-yeterlik düzeyidir. Ancak, literatür incelendiğinde; akademik öz-yeterlik düzeyini konu alan çalışmaların, akademik öz-yeterlik ile akademik başarı arasındaki ilişkiye yoğunlaştığı görülmektedir (Eroğlu, Yıldırım ve Şahan, 2017; Akyürek, 2020; Özgenci ve Deniz, 2020). Bununla birlikte, akademik öz-yeterlik ile karar verme düzeyleri arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaların sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda; Urgancı ve Gürkan (2019) lise ve üniversite düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin akademik öz-yeterlik ile karar verme becerileri arasındaki ilişkiyi inceledikleri bir çalışmada; akademik öz-yeterlik ve kişisel kararsızlık arasında negatif yönlü bir korelasyon olduğunu, genç bireylerin akademik öz-yeterlik düzeyleri arttıkça kişisel kararsızlıklarının azaldığını dolayısıyla, karar verme becerilerinin arttığını bildirmişlerdir. Öneren ve Çiftçi (2013) ise, bankacılık sektöründe görev yapan yöneticilerin

öz-yeterlik ve karar verme stillerini konu alan bir çalışmada; yöneticilerin öz-yeterlilik düzeyleri ile karar verme stilleri arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu ve öz-yeterlilik düzeyi arttıkça karar verme stillerinin olumlu etkilendiği sonucuna ulaşmışlardır. Ancak, literatürde sağlık alanında öğrenim gören üniversite öğrencilerinin akademik öz-yeterlilik düzeyleri ile karar vermede öz-saygı ve karar verme stilleri arasındaki ilişki üzerine yoğunlaşmadığı görülmektedir. Dolayısıyla, sağlık alanında öğrenim gören öğrencilerin akademik öz-yeterlilik düzeyleri ile karar vermede öz-saygı ve karar verme stilleri arasındaki ilişki inceleyen bu çalışmamızın sonuçlarının literatüre bu konuda katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Çalışmamızın sonucunda ise; öğrencilerin akademik öz-yeterlilik düzeyleri ile karar vermede öz-saygı ve karar verme stilleri arasında bir ilişki olduğu görülmüş olup öğrencilerin akademik öz-yeterlilik düzeyleri arttıkça karar vermede öz-saygı ve karar verme stillerinin olumlu etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrencilerin akademik öz-yeterlilik düzeyleri, problem çözme becerileri, karar vermede öz-saygı ve karar verme stillerinin sosyo-demografik özelliklere, farklı bölümlere ve sınıflara göre karşılaştırılmaması, çalışmaya farklı bölümlerden dâhil edilen öğrenci sayılarının benzerlik göstermemesi, çalışmanın önemli limitasyonları arasında yer almaktadır.

Bu çalışmanın sonucunda, sağlık alanında öğrenim gören üniversite öğrencilerinin akademik öz-yeterlilik düzeyleri ve problem çözme becerileri ile karar vermede öz-saygı ve karar verme stillerinin ilişkili olduğu görüldü. Bu doğrultuda, öğrencilerin bu özelliklerinin, birbirleri üzerine olan etkilerinin kanıt düzeyi yüksek prospektif çalışmalar kapsamında incelenmesi önerilmektedir.

Çıkar Çatışması

Bu çalışmada, yazarlar arasında çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Aktaş, H. (2017). Akademik güdülenme ile akademik özyeterlik arasındaki ilişki: ilahiyat fakültesi öğrencileri üzerine ampirik bir araştırma. *Journal of the Human & Social Science Researches*, 6(3), 1376-1398.
- Akyürek, M. İ. (2020). Öğretmen adaylarında akademik öz-yeterlik ve akademik güdülenme ilişkisi: Hacettepe Üniversitesi örneği. *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 101-115.
- Avşaroğlu, S., & Üre, Ö. (2007). Üniversite öğrencilerinin karar vermede özsaygı, karar verme ve stresle başa çıkma stillerinin benlik saygısı ve bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (18), 85-100.
- Barutçu, C. D. (2019). Hemşirelik öğrencilerinde problem çözme becerisinin klinik karar verme düzeylerine etkisi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 26(1), 22-29.
- Bilge, Y., Türk, T., Bilge, Y., & Deniz, M. (2015). Sosyal problem çözme eğitim programının ergenlerin karar verme süreçleri üzerindeki etkilerinin incelenmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(6-7), 51-78.
- Canova, C., Brogiato, G., Roveron, G., & Zanotti, R. (2016). Changes in decision-making among Italian nurses and nursing students over the last 15 years. *Journal of Clinical Nursing*, 25(5-6), 811-818.
- Demir, G. T., Namlı, S., Hazar, Z., Türkeli, A., & Cicioğlu, H. İ. (2018). Bireysel ve takım sporcularının karar verme stilleri ve mental iyi oluş düzeyleri. *Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 13(1), 176-191.
- Deniz, M. (2004). Üniversite öğrencilerinin karar vermede öz saygı karar verme stilleri ve problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi üzerine bir araştırma. *Eurasian Journal of Educational Research*, (15), 23-35.
- Ekici, G. (2012). Akademik öz-yeterlik ölçeği: Türkçeye uyarlama, geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2012(43), 174-185.
- Eroğlu, O., Yıldırım, Y., & Şahan, H. (2017). Spor bilimleri fakültesindeki öğrencilerin akademik öz-yeterlik ve akademik güdülenme düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi: *Akdeniz Üniversitesi örneği*. *Türkiye Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 38-47.
- Guo, K. L. (2020). DECIDE: a decision-making model for more effective decision making by health care managers. *The Health Care Manager*, 39(3), 133-141.
- Hayran, M., Hayran, M. (2020). *Sağlık Araştırmaları için Temel İstatistik*. (3. Baskı). Ankara: Azim Matbaacılık.
- Heppner, P. (1988). The problem solving inventory. Palo Alto, CA: *Consulting Psychologists Press*.
- Küçük, S., Uysal, N., Çalbayram, N. Ç., Kahriman, İ., Altundağ, S., & Gönenç, İ. (2017). Hemşirelik öğrencilerinin etik karar verme düzeyleri ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, (3), 157-162.
- Mann, L., Burnett, P., Radford, M., & Ford, S. (1997). The Melbourne Decision Making Questionnaire: An instrument for measuring patterns for coping with decisional conflict. *Journal of Behavioral Decision Making*, 10(1), 1-19.
- Owen, S. V., & Froman, R. D. (1988). Development of a College Academic Self-Efficacy Scale.
- Öneren, M., & Çiftçi, G. E. (2013). Yöneticilerin öz yeterlilik ve karar verme tarzlarına ilişkin özel bankalarda bir araştırma. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 27(3), 305-321.
- Özden, D., Özveren, H., & Gülnar, E. (2018). Hemşirelik öğrencilerinin klinik karar verme düzeyleri ve etkileyen faktörler. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 11(1), 41-47.

- Özgenel, M., & Deniz, A. (2020). Öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum ile akademik güdülenme ve akademik öz yeterlik arasındaki ilişki: Öğretmen adayları üzerine bir inceleme. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 131-146.
- Sevilmiş, A., & Şirin, E. F. (2016). Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinde akademik başarı: Üniversite yaşam kalitesi, akademik güdülenme ve akademik öz-yeterliğin rolü. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 14(1), 31-44.
- Smith, E. E., & Kosslyn, S. M. (2014). *Bilişsel psikoloji: Zihin ve beyin*. (Çev: Şahin, M). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Sucu, G., Dicle, A., & Saka, O. (2012). Hemşirelikte klinik karar verme, etkileyen etmenler ve karar verme modelleri. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 9(1), 52-60.
- Şahin, F. Y., & Ertural, H. (2020). Üniversite öğrencilerinin karar vermede özsaygısının ve karar verme stillerinin üst biliş ve öğrenilmiş güçlülüğe göre incelenmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 48, 490-504.
- Şahin, N., Şahin, N. H., & Heppner, P. P. (1993). Psychometric properties of the problem solving inventory in a group of Turkish university students. *Cognitive Therapy and Research*, 17(4), 379-396.
- Temel, V., & Nas, K. (2021). Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Karar Vermede Özsaygı ve Karar Verme Düzeylerinin İncelenmesi. *Uluslararası Bozok Spor Bilimleri Dergisi*, 2(1), 90-98.
- Tetik, S., & Açıkgöz, A. (2013). Duygusal zekâ düzeyinin problem çözme becerisi üzerindeki etkisi: meslek yüksekokulu öğrencileri üzerine bir uygulama. *Electronic Journal of Vocational Colleges*, 3(4), 87-97.
- Uğur, O. A. (2017). Üniversiteler arası spor müsabakalarına katılan öğrencilerin bazı demografik değişkenler açısından problem çözme becerileri ve karar verme stilleri. *Journal of International Social Research*, 10(51), 1363-1372.
- Urgancı, S., & Gürkan, U. (2019). Gençlerde karar verme becerileri ile akademik öz-yeterlik arasındaki ilişkinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 6(6), 243-262.
- Uygur, S. (2018). Lise öğrencilerinde problem çözme becerilerinin akılcı olmayan inanç düzeyi ve karar verme stillerine göre yordanması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(67), 1014-1026.
- Yavuz, G., Arslan, C., & Gülten, D. C. (2010). The perceived problem solving skills of primary mathematics and primary social sciences prospective teachers. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 2(2), 1630-1635.
- Yorulmaz, M. (2019). Sağlık yönetimi bölümü öğrencilerinde akademik öz-yeterlik araştırması. *Business & Management Studies: An International Journal*, 7(1), 172-189.
- Zembat, R., Tunçeli, H. İ., & Yavuz, E. A. (2017). Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerileri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(3), 24-43.